

שיחת השבוע

ערב שבת-קודש
פרשת כי-תצא

הגיליון השבועי לכל יהודי 870

ח' באלול התשס"ג
(5.9.03)

יוצא לאור על-ידי צעירי-אגודת-חב"ד — המרכז ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל' 03-9607588 • עורך: מנחם ברוד • יו"ר: הרב יוסף-יצחק אהרונוב

היה יכול להיגמר אחרת

הייתה יכולה לקום ועדת חקירה אחרת, שהייתה מאשימה את הממשלה ואת צמרת המשטרה באי-הבנת משמעותו של המרד ובנקיטת יד רכה שגרמה לקרבנות רבים

מסקנות הוועדה היו חמורות וקשות. היא הטילה את האחריות על צמרת המשטרה, על חברי הממשלה ועל ראש-הממשלה עצמו. הם הואשמו שלא השכילו להבין את חומרתו ואת היקפו של המרד הערבי, והתייחסו אליו כאל הפגנה אזרחית רגילה. היד הרכה שנהגה המשטרה כלפי המורדים היא שגרמה להתפשטות המרד ולקרבנות הרבים שגבה.

אלה היו ימים נוראים, לא רק בגלל ראש-השנה ויום-הכיפורים, אלא בשל הפרעות שעשו רבבות ערבים מוסתים ביהודים תמימים. צירי-תנועה מרכזיים בצפון הארץ ובדרומה — נחטמו. נוסעים יהודים הוכו באכזריות, לעיתים עד מוות. הפורעים פשטו על חנויות, בנקים ומוסדות ציבור, רצחו אזרחים תמימים ובזזו מכל הבא ליד. שוטרים כותרו על-ידי המון מוסת ונעשה בהם ליניץ'.

גל הפרעות נמשך חודשים. העם בישראל מצא את עצמו במלחמה בשתי חזיתות — עימות דמים עם ארגוני הטרור בשטחי יש"ע, ובה-בעת התמרדות מבית של אזרחי ישראל הערבים. רק לאחר גיוס מילואים והכנסת כוחות גדולים של צה"ל למלחמה בפורעים דוכא המרד, אבל הוא גבה מחיר נורא של עשרות הרוגים, מאות פצועים ונוק כבד לרכוש.

אקמול לגידול ממאיר

משפחות הקרבנות תבעו להקים ועדת חקירה שתבדוק את אוזלת-היד שהפגינה המשטרה נוכח המרד הגדול. הלחץ הציבורי עשה את שלו והוקמה ועדת חקירה ממלכתית, שמסקנותיה, כאמור, היו חמורות וקשות.

"ליקוי מאורות", הגדירה הוועדה את התנהגות הממשלה והמשטרה. הן "כשלו בקריאת המפה ולא קלטו את חומרת ההתמרדות. גם לאחר שההתפרעויות גבו קרבנות בנפש של יהודים תמימים, עדיין הוסיפו להתייחס אליהן כאל הפגנה אזרחית. לא הכניסו את הכוחות הדרושים ולא השתמשו באמצעים המתאימים". הוועדה קבעה כי "מאמצי המשטרה לבלום את

ההתפרעויות באמצעות אלות וזרנוקי מים כמוהם כמתן אקמול לגידול ממאיר". על-פי הוועדה, "גילויי החולשה הללו גרמו להתפשטות הפרעות לכל רחבי המגזר הערבי ולאבדן השליטה על המורדים".

הוועדה קבעה כי ראש-הממשלה, השר לביטחון הפנים, חברי הקבינט הביטחוני וצמרת המשטרה נושאים באחריות אישית למחדל החמור ולשפך הדם הנורא, והמליצה לסלקם מכל תפקיד ציבורי בהווה ובעתיד: "אנשים הלוקים בעיוורון חמור כל-כך, שלא היו מסוגלים להבין את חומרת המרד ומשמעותו, ושנמנעו מנקיטת האמצעים המתחייבים — אינם יכולים למלא תפקידים הדורשים אחריות וכושר שיפוט ראוי".

צלי"ש לקציני המשטרה

אלה היו יכולות להיות המסקנות, אבל לשמחתנו פורסמו השבוע מסקנות אחרות. התסריט שתואר לעיל היה קרוב מאוד להתממש. עדיין אנו זוכרים את חסימת צירי-התנועה הראשיים בצפון מחשש לפגיעה בחיי הנוסעים, ואת הסלקציה שעשו הפורעים — ערבים ממשכים בדרכם ואילו יהודים מוכים מכות-צח, ורק בנס ניצלים חייהם. לא שכחנו את היהודי שנרצח בכביש החוף, ליד ג'יסר-אזרקה. נגד עינינו עומדים המראות של המון פרוץ המעלה באש תחנות דלק, בנקים, משרדי ממשלה וחנויות. זכורים לנו הניסיונות לפרוץ לשכונות יהודיות בנצרת-עילית ובראש-העין.

זה היה מרד לכל דבר, 'אינתיפאדה' של ממש, שלמרבה המזל דוכא ביד תקיפה ובנחישות. ייתכן שהיו כשלים נקודתיים, ואולי פה ושם היה אפשר להימנע מירי באש חיה, אבל המדיניות הכללית הייתה נכונה. רק בזכותה נבלם המרד ונמנעו ההתפתחויות המסוכנות שתוארו לעיל. ועדת החקירה בחרה לרצות את הציבור הערבי והתעלמה כמעט לגמרי מהנסיבות החמורות של הפרעות. היא מתחה ביקורת על קציני המשטרה, אולם הציבור היהודי בארץ אומר להם מילה אחת: **תודה**.

יש חדש

לעזור! חגים בפתח!

הכול מכירים את מנהג 'קמחא דפסחא', שמטרתו לסייע לנוקקים לקראת חג-הפסח. הרבי מליובאוויטש עורר על הצורך לדאוג למשפחות נזקקות גם לקראת חגי תשרי. בתי-חב"ד ברחבי הארץ נערכים למבצעים מיוחדים של חלוקת מצרכי מזון למשפחות נזקקות, כדי לאפשר להן לחגוג את חודש החגים כראוי. השנה, לנוכח המצוקה הגוברת, חשוב לתרום בעין יפה ולחשוב על המשפחות שבלא עזרתנו יתקשו לחגוג את החגים כראוי.

"דבר בעתו" תשס"ד

לוח-השנה הפופולרי של הרב מרדכי גנוט, 'דבר בעתו', מופיע זו השנה ה-19. בלוח כל המידע הדרוש לכל יום: השיעורים היומיים, הלכות, מנהגים, זמנים, קורות העיתים, מידע אסטרונומי ועוד. השנה מופיעים בלוח זמנים לעשרות ערים בארץ ובח"ל. 1376 עמ'. להזמנות: 02-9998415

ספר-תורה בחברון

בית-חב"ד בחברון מבקש את עזרת הציבור לסיוע בכתיבת ספר-תורה לעילוי-נשמת הרבנית הצדקת מנוחה-רחל ע"ה, הטמונה בבית-העלמין העתיק. ספר-התורה יוכנס לכלול ללימוד החסידות הסמוך לציון הרבנית. שמות התורמים יוזכרו לברכה במערת המכפלה. הכתובת לתרומות: אברהם אבינו 770, חברון 90100. טל' 064-317299

סגולת הזוהר

ספר הזוהר השלם הופיע עתה על-גבי מיקרופילם, בנרתיק אישי מהודר — סגולה לשמירה ולהצלחה. הפיק **שלום מישראל**, יודאיקה. להשיג בישיבת המקובלים **נהר שלום** ירושלים, טל' 02-6241622

זמני השבוע

יושלים ת"א	חיפה	בארשבע	אילת	ניריוק
6:23	6:38	6:30	6:40	6:36
7:35	7:37	7:37	7:36	7:33
8:04				

פרקי-אבות: פרק ב

פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il

דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולכשרות

נא לשמור על קדושת הגיליון

שכר המצוות – עכשיו או לעתיד?

ואם בכל-זאת אנו רואים שבעת קיום המצווה נופל הבן ומת, מכאן ראייה ששכר המצווה אינו ניתן בעולם הזה, וההבטחה על אריכות ימים תהיה "בעולם שכולו ארוך".

התורה מבטיחה את השכר על כל אחת ואחת מן המצוות הללו, ולכאורה נדרש הסבר כאשר בפועל קורה ההפך, ומי שקיים מצווה כזאת מת ולא זכה לאריכות ימים.

ברשתנו כתובה מצוות שילוח הקן, שעליה מבטיחה התורה שכר נפלא: "למען ייטב לך והארכת ימים". שכר זה מובא גם על מצוות כיבוד הורים: "למען אירכון ימך ולמען ייטב לך".

תנאי עבודה

דבריו אלה של ר' יעקב מכוונים לשכר המצוות, אולם יש בתורה הבטחות גשמיות שאינן בגדר שכר, אלא משמעותן יצירת תנאים לקיום התורה והמצוות – ואלה ניתנים עכשיו בעולם הזה. הקב"ה מבטיח ליהודי, שכאשר הוא עוסק בתורה ובמצוות, יסיר ממנו את כל הדאגות הגשמיות, כדי שיוכל לעבוד את ה' ללא הפרעה. ההבטחות האלה מתקיימות בפועל בעולם הזה הגשמי.

יש להסביר זאת, שבמצוות שילוח הקן עצמה היה מקום לומר שהמחזה שראינו עדיין אינו מבטיח שאכן היה כאן קיום נכון של המצווה. מכיוון שזו מצווה שבין אדם למקום, ייתכן שלאדם הייתה כוונה שלילית (שלא לקיים את המצווה), וכוונה זו פגמה בקיום המצווה, וממילא לא מגיע לו השכר "למען ייטב לך והארכת ימים".

המעשה עצמו קובע

אולם בכיבוד אב, הואיל וזו מצווה שבין אדם לחברו, חשובה כאן התועלת שהמעשה הזה מסב לזולת ולא הכוונה. כאשר הבן עוסק בהבאת הגוזלים לאביו, אין כאן דבר שיכול לפגום במצווה, מכיוון שבכך הוא מכבד את אביו וממלא את רצונו. הכוונות שיש לבן אינן חשובות כל-כך, כי עצם המעשה שמביא תועלת לאב – הוא העיקר.

על זה מביא ר' יעקב בגמרא מעשה שהיה: אדם ביקש מבנו לעלות לעץ ולהביא לו את הגוזלים שבקן. עלה הבן, שילח את האם ולקח את הגוזלים, אולם ברדתו נפל ומת. שואל ר' יעקב: "היכן אריכות ימיו של זה והיכן טובתו של זה?", אחרי שקיים את שתי המצוות שעליהן התורה מבטיחה אריכות ימים וטוב? והוא משיב: "שכר מצווה בהאי עלמא ליכא [=שכר מצווה אין בעולם הזה], אלא הברכה לאריכות ימים תהיה "בעולם שכולו ארוך" והברכה "למען ייטב לך" תהיה "בעולם שכולו טוב".

למה שתי מצוות?

לשם-מה נזקק ר' יעקב לדוגמה שיש בה קיום שתי מצוות שהשכר עליהן הוא אריכות ימים; וכי השאלה אינה עומדת במלוא תוקפה גם לו היה כאן קיום של מצווה אחת? הלא

אין זה שכר אלא בבחינת 'תנאי עבודה', וכדברי הרמב"ם, שהקב"ה הבטיח לנו שאם נקיים את התורה והמצוות בשמחה – יסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה, כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בזה, וישפיע לנו כל הטובות".

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1114)

מן המעייין

נושא השבוע: קבלת הייסורים

כשית" שבכל אחד לפי ערכו – מתמסמס. החמימות והרתחה של הדמים הרעים – מצטננת. כל אחד ואחד לעצמו יודע כמה שומן ודמים רעים יש בו, ועד כמה הוא זקוק לניקוי. (ליקוטי דיבורים)

הגוף קרוב לעצמו, ולכן נוה לו לסבול את כל הייסורים שבעולם ולא לקבל עליו עול מלכות שמים. שכן לאחר כל הייסורים עדיין יהיה הגוף במרכז, אבל לאחר קבלת עול מלכות שמים – מי ישים ליבו לגוף?

(רבי אברהם מפריסוב)

טובה לנפש

טעם השמחה בייסורי הגוף, לפי שהוא טובה גדולה ועצומה לנפש החוטאת, למרקה בעולם הזה ולהצילה מהמירוץ בגיהנום. בייסורים קלים בעולם הזה ניצל האדם מדינים קשים בעולם הבא.

(תנאי, איגרת התשובה)

קרוב לנפש

שני סוגי טוב בייסורים: טוב כללי, היינו מיעוט החלב והדם, המכפר על העוון ומתקן את העבר; וטוב מוחלט, שהאדם נעשה רוחני וזך יותר, וקרוב יותר לנפשו.

(ליקוטי דיבורים)

אין לאן לברוח

לא במקרה באים על האדם סבל וייסורים, ומי שמבקש לברוח מהם, כמוהו כאותה פתיה, שכאשר אחוזה צירי לידה, מיהרה לנסוע למקום אחר; אלא שהצירים נסעו עמה.

(הבעל-שם-טוב)

ייסורים ולא עול

אמרת השבוע

להפחית מכה

שאלו את רבי יחיאל-מאיר מאוסטרובצה: "כתוב בגמרא, שמי שקמים לכבוד ספר-תורה ואינם קמים לכבודו של 'גברא רבה' [=אדם גדול], טיפשים הם; שכן בתורה כתוב 'ארבעים יכנו', וכאן חכמים ופירשו שהכוונה שלושים ושעו ולא ארבעים, ומזה רואים את כוחם של החכמים. שאלתנו היא, כלום בזה גדולתם של חכמי ישראל, שהפחיתו מכה אחת מארבעים המכות?".

השיב להם:

"גברא רבה הוא מי שמצליח להפחית מכה מיהודי ולהמתיק את דינו".

תרופה מרה

כאשר אדם סובל ייסורים, חלילה, אל יאמר שזה 'רע', שכן אין הבורא עושה לאדם רע. מוטב שיאמר שזה 'מר', כי יש תרופות שאמנם מרפאות אך הן מרות.

(המגיד ממזריטש)

לשאת ולהצדיק

בייסורים שבאים על האדם עצמו, קל לו יותר לשאתם מלהצדיקם. לעומת זאת, בייסורים הבאים על הזולת, קל לו יותר להשתתף בצערו מאשר להימנע מלהצדיק את ייסוריו.

(רבי יצחק-זליג מסוקולוב)

השומן מתמוסס

מיעוט השומן והדם על-ידי ייסורים הוא קרבן טוב. השומן הרע – מצטמק. ה"שמנת, עבית,

נדיבות שלמה

אחד מתלמידיו הקרובים של הגאון רבי יואל סירקיש (הב"ח) היה עשיר גדול מאוד ובעל-צדקה. כל מעשי התלמיד – הגלויים והנסתרים – נעשו בעצה אחת עם רבו ועל דעתו. יום אחד בא אל הרב מוזג באחד הכפרים ושטח לפניו את צרתו: שנים הוא חוכר בית-מזיגה מיד הפריץ המקומי ומתפרנס בכבוד. והנה בא אדם אחר המבקש לחכור במקומו את המקום ולנשלו מפרנסתו. הפריץ נוטה לקבל את הרעיון והמוזג אינו יודע את נפשו מרוב דאגה.

"גש אל תלמידי הגביר", יעץ הרב לאיש, "ובקש ממנו בשמי כי ידבר למענך על לב הפריץ. משוכנע אני כי בזכות עושרו ועסקיו המסועפים יתחשב הפריץ בדבריו וישאיר ברשותך את בית-המזיגה".

עשה המוזג כעצת הרב ופנה אל בית התלמיד העשיר. באותה שעה נערך הלה לנסיעה ליריד השנתי הגדול, שעמד להיפתח למחרת היום, וכל עיכוב בנסיעה היה עלול להסב לו נזק כספי כבד. ניחמו העשיר בדברים והבטיח לו כי מיד עם שובו מהיריד ישוחח בענייניו עם הפריץ.

לא הניחו דברי העשיר את דעתו של המוזג. "עד אשר תיסע ותחזור אני עלול לאבד את מקור פרנסתי; מה יהיה עלי ועל אשתי וילדינו!", הביע את חרדתו ונשא אל הגביר מבט מתחנן.

אולם הגביר לא נדבק בתחושת החרדה והבהילות של המוזג. "מזונותיו של אדם קצובים לו מראש-השנה, ואין אדם נוגע במה שמוכן לחברו אפילו כמלוא הנימון", ביקש הגביר לחזקו בדברי אמונה וביטחון.

כשנוכח המוזג כי אין בכוננת הגביר לשנות את תכניתו, הודה לו על נכונותו לסייע לו לאחר שובו מהיריד ופנה לביתו בלב כבד. בבית ציפתה לו אשתו, שהייתה חרדה לשלום פרנסתם לא פחות ממנו. הוא סיפר לה על עצת הרב ועל הבטחת הגביר לדבר עם הפריץ בתום היריד. גם האישה – כבעלה – מיאנה להירגע. בעומס רגשותיה פרצה בבכי והקימה על בעלה קול צעקה: "בטלן שכמותך! כיצד הנחת לעשיר לדחותך בקש? מדוע לא דרשת ממנו בתוקף לגשת אל הפריץ מיד?"...

הימים הבאים היו ימים של מתח ומדון בבית המוזג. אך גם הם חלפו-עברו, וסוף טוב – הכול טוב. הגביר

שתי הדרכים

שתי דרכים בעבודת ה' – עבודת הצדיקים ועבודת בעלי-התשובה. הן אצל הצדיקים הן בקרב בעלי-התשובה זו עבודה שיש בה בחינה של יציאה מכבלי העולם המוגבל והתעלות לדרגות עליונות של איך-סוף, אולם יש הבדל בין שתי הדרכים.

אצל הצדיקים מתעוררת לעיתים אהבה עזה לקב"ה, שליבם אינו יכול להכילה. הם חשים את עוצם גדולתו של הבורא ואת היותו נשגב ונעלה כל-כך, עד שכל מה שביכולתם לתפוס ולהשיג אלא הארה דלה מאורו האין-סופי. תחושה זו מעוררת בליבם צימאון עז לקב"ה, שגורם להם לפרוץ מעבר למגבלותיהם הרוחניות ומעל לסדר הדברים הצפוי.

גם אצל בעלי-תשובה קיימת מגמה זו. עבודתו הרוחנית של בעל-תשובה אינה מסודרת ומדודה. אין בכוחו לצאת ממצבו הרוחני הירוד בהליכה איטית, מסודרת, צעד אחר צעד. הוא חייב לפרוץ את מגבלותיו ולדלוג מעל משוכות. כשאדם חש את גודל ריחוקו מה', את היותו שקוע עד צוואר בתוך הרע – מתעוררת בנפשו משיכה עזה לקדושה, עד שהוא מתרומם מעל כל המגבלות והסדרים ורץ בלי כל חשבון אל האמת האלוקית.

קירוב או ריחוק

אך בנקודה זו מסתיים הדמיון בין עבודתם הבלתי-מסודרת של הצדיקים לעבודתם זו של בעלי-התשובה. במהותם הפנימית, אלה תהליכים נפשיים שונים לחלוטין:

מה שמניע את הצדיק הוא תחושת הקירוב והדבקות. הוא חש את קרבת ה', את איך-סופיותו. התהליך הנפשי שמתרחש בקרבו הוא של התקרבות ושיאיפה לדבקות. לעומת-זאת, בבעל-התשובה, הכוח המניע הוא הריחוק. הסיבה העיקרית שדוחפת אותו היא עובדת היותו רחוק מאור-ה' ושקוע ברע. עדיין אין הוא בשל לחוש את גדולת-ה'. הוא חש היטב, ובעוצמה רבה, את ריחוקו הגדול. גם תהליך התקרבותו הוא בריחה מהרע יותר מרצון להתקרב אל הטוב. סכנת הרע היא הדוחפת אותו להתעלות מעל כל חשבון ומגבלה.

יש יתרון בעבודתם של הצדיקים, שאין להם שום שייכות לרע, וכל מעייניהם בהתקרבות לקב"ה. אולם מנגד יש יתרון גדול לבעל-התשובה: הדחף שלהם חזק לאיך-ערוץ משל הצדיקים. אדם הבורח ממוות נמלט מהר הרבה יותר ממי שרץ להשיג אוצר יקר, אף-על-פי שהאוצר יכול לתת חיים לו ולצאצאיו עד סוף כל הדורות. זה כוחה הגדול של הבריחה מהרע ומהמוות.

בעל-התשובה הוא כאדם שנמצא במדבר וצמא למים, שצימאונו עז ממי שנמצא במקום ישוב. לכן אמרו "במקום שבעלי-תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד", כי הבריחה מהרע מביאה את בעל-התשובה לדרגות עליונות משל הצדיקים, שהכוח המניע אותם הוא קרבת ה'.

כמיהה עזה

גם הגאולה יכולה לבוא, כידוע, בשתי צורות, שעליהן רמזו חז"ל במאמריהם על "זכו" ו"לא זכו", או "דור זכאי" ו"דור חייב". מכך גם נגזר אופי הגאולה, אם תבוא בזמנה הקבוע מראש ("בעתה") או תוקדם ותזוור ("אחישנה"), וכן אם תבוא בפתאומיות ובניסיונות או באיטיות, מלוכשת בדרכי הטבע.

שתי המעלות הנבדלות הללו קיימות גם בשתי אפשרויות הגאולה. כאשר הגאולה באה בבחינת "דור זכאי", השיאיפה לגאולה נובעת מההכרה בטוב האלוקי של ימות המשיח ומהשיאיפה שתימלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, והיא גם באה בנעימות ובניסים גלויים. לעומת זאת, אם היא באה בבחינת "דור חייב", היא מונעת בעיקר משיאיפה לצאת מהמצאות הקשה והכואבת. אך בדרך השנייה יש יתרון בדיעבד, שכאשר יורדים עד שפל המדרגה, הכמיהה לגאולה נעשית עזה ביותר והיא חודרת עד עומק הנפש.

ובפנים מאירות. גם הגאון רבי יואל סירקיש עצמו נשא דברי הספד מרגשים על תלמידו הקרוב והחביב.

שב מהיריד ולאחר שיחה קצרה עם הפריץ נשאר בית-המזיגה בידי המוזג הוותיק.

כעבור כשבוע הופיע התלמיד אצל רבו בחלום. סיפורו – עדות מעולם האמת – היה מסעיר:

חלפו שנים והעשיר שבק חיים לכל חי. כל בני העיר ליווהו למנוחות וביכו את איש החסד, שמעולם לא דחה אדם במצוקה ועזר לכול ביד נדיבה

"בבואי לפני בית-דין של מעלה פגשתי כמה נשמות שריחפו בחוסר מנוחה, ממתונות לגור-דין. ביניהן היו נשמות של אנשים שהכרתי בעודי חי. אחד מהם, למשל, היה קצב פלוני שהתרשל בתפקידו והכשיל את הרבים.

"בשלב מסויים החל משפטו. המחזה עורר אימה. כלבים וחיות שונות גיחו מכל עבר וטענו נכגדו שגול מהם את מזונם ומכרו ליהודים. פתאום נשמעה בת-קול קוראת לעברו בקול גדול – 'כיצד העזת להאכיל את בניי נבלות וטרפות!'.

"אלא שאז הופיע מלאך מליך-ישור וסיפר כי הקצב כבר הודה והתוודה על חטאיו בעודו בחיים, ואף קיבל עליו דרך תשובה. את כל רכושו תרם לצדקה ועד יום מותו צם והתענה עד שזיכך את נפשו וזכה להגיע לדרגת בעל-תשובה. בית-דין של מעלה זיכה את הקצב ושולחו להיכל בעלי-התשובה.

"בבוא תורי התייצבתי בפיך-ברכיים לפני בית-הדין. הדיון בענייני היה קצר ובסופו יצאתי זכאי. מיד הובלתי על-ידי שיירת מלאכים לעבר גן-העדן.

"בהגיעי אל שערי, התייצב בדרכי מלאך שחסם את דרכי. 'מי אתה ומדוע תחסום את דרכי?', תמהתי. 'אני המלאך שנברא מהחסד שגמלת עם המוזג הכפרי בשעה שהלכת לדבר למענו עם הפריץ', ענה המלאך. לשמע התשובה גברה פליאתי שבעתים. 'הייתכן שמלאך של גמילות-חסד יתייצב לי לטשן?!'

"בתשובה נאנח המלאך. אמנם גמלת טוב עם יהודי זה, אך האם אתה יודע כמה צער הסבת לו ולבני-משפחתו בימים שבילית ביריד? האם חשבת על הדמעות הרבות שנשפכו בגללך? על הצעקות והמריבות שיכולות היו להיחסך לו פעלת מיד ולא דחית את שיחתך עם הפריץ?'

"כל טענותיי והצטדקותיי לא הועילו לי. 'החסד שעשית עם המוזג נפגם ועליך לתקן פגם זה בטרם תזכה לבוא בשערי גן-עדן', אמר המלאך והודיע לי כי איאלץ להמתין בשערי גן-העדן כמספר הימים שעשיתי ביריד הגדול ושהם גרמתי צער למוזג ולמשפחתו."

כעבור זמן סיפר הגאון רבי יואל סירקיש את הסיפור המופלא לבני עירו וסיים: "מכאן אנו למדים עד כמה צריך אדם להיזהר בכל מצווה שלא להחמיצה. על-אחת-כמה-זכמה כשמדובר במצווה שחיי יהודי אחר תלויים בה – עליו להיות מן הזוהרים המקדימים."

לקלוט את הנושאים

מטפלים בבני-נוער, צעירים ומבוגרים, שמתחו את החבל עד קצהו. עוד מסגרת היא ישיבת 'דביר הקודש', בשכונת הר-נוף בירושלים, המפצלת את יומם של תלמידיה בין לימוד תורה לבין תעסוקות מועילות. בין השאר עוסקים שם בהפעלה גופנית, בטיולים ובפעילות יצרנית.

הצלת הנשמה

"תחושת הדחייה, המשודרת כלפי צעיר שלא הסתגל למסגרת הישיבתית הרגילה, מדכאת אצלו כל רגש של יצירתיות חיובית ודוחפת אותו לרחוב. אנחנו חייבים להכיר במצב לאשורו, להבין שהנוער הזה הוא חלק בלתי-נפרד מאיתנו, ולזכור שבשום מקום בתורה לא כתוב שלהיות יהודי משמעותו להיות 'עילוי' או 'אדול הדור'".

להערכת הרב גרינבוים מדובר בכאלף בני-נוער ששייכות גיליות אינן מסוגלות להתמודד איתם. "בכלל, קשה כיום למצוא ישיבות לבחורים 'רגילים', שהרי כולן הפכו ל'ישיבות למצויינים'", הוא אומר בחיך מריר. הרב גרינבוים רואה בפועלו שליחות של הצלת חיים ממש. "בעבר עסקתי בהצלת הגוף וכעת אני עוסק בהצלת הנשמה", הוא אומר.

גרינבוים (עומד) בשיעור עם קבוצת תלמידים. אפשר להציל

"ילדים נהדרים"

גרינבוים מדבר עליהם בהבנה מלאה ואף באהבה. "אלה ילדים נהדרים, שהבעיה העיקרית שלהם היא שהקב"ה לא חנן אותם בראש ללימוד עיוני או בסבלות הנפשית הנדרשת מבן-ישיבה רגיל, שסדר-יומו התובעני מתחיל השכם בבוקר ומסתיים בלילה. ילדים נפלאים, שיכולים להיות שלי ושלך ושל ראש-הישיבה השכן".

כיום הרב גרינבוים קשור בניהול שלושה מוסדות המתמודדים עם הבעיה. שניים מהם – 'דרכי תורה' בגבעתי-שאול בירושלים ו'בית-יצחק' בפרדס-כץ –

אחת לכמה ימים יוצא הרב נפתלי גרינבוים לסיבוב בבתי-כנסת, ובתיקו עשרות אבנים קטנות. האבנים הגיעו אליו מג'בל-מוסה שבסיני, החרש שיש הרואים בו את הר-סיני. בסיום התפילה הוא עולה אל הבימה, נושא דברים לפני המתפללים, ומציע לכל אחד ואחד לקנות אבן אחת קטנה תמורת סכום נקיב.

"מה פתאום אבן מהר-סיני?", תוהים המתפללים. והוא משיב: "משום שבהר-סיני למדנו ערבות הדדית". ההזדהות עם הנושא הכאוב, בצירוף הגימיק החביב, פותחים את הלבבות ואת הכיסים. עד כה הצליח 'למכור' אלפי אבנים כאלה, וההכנסות כולן קודש למטרה שבשמה ולמענה הוא פועל.

לא להתכחש

גרינבוים (50), חסיד ויז'ניץ, תושב ירושלים, הוא איש מיוחד במינו ודמות ציבורית מוערכת. הוא מקימו של ארגון 'הצלה' בארץ. לפני כמה שנים העתיק את פעילותו לזירת החינוך, תחום שגם קודם-לכן לא היה זר לו. אביו, הרב ישראל גרינבוים, הוא איש-חינוך ותיק, המנהל זה כארבעים שנה את סמינר בית-יעקב בעיר רחובות, ולדבריו, "זה עבר אלינו בדם".

אם החינוך בכלל הוא אתגר, הנישה המיוחדת שהרב גרינבוים בחר לעסוק בה ולטפחה, היא אתגר-האתגרים. גרינבוים הלך אל 'החצר האחורית' של עולם הישיבות, זו שהנטייה הטבעית היא להסתירה ואולי אפילו להתכחש לקיומה. אלה בני-נוער שנפלטו מהישיבות או שמלכתחילה לא התקבלו אליהן. נוער נושר' קוראים להם במינוח המקצועי, 'שבבניקים' בעגה החרדית.

פינת ההלכה

מאת הרב יוסף גינזבורג, רב אזורי עומר

ידע וגישה למקורות

שאלה: מדוע ברוב ה'חדרים' ותלמודי-התורה אין לומדים כסדר האמור במשנה: "בן חמש – למקרא, בן עשר – למשנה, בן חמש-עשרה – לתלמוד"?

תשובה: חיובו הבסיסי של כל יהודי ללמוד תורה ("ולמדתם אותם") ושל האב ללמד את בנו ("ושנתתם לבניך") מקיף את כל התנ"ך, את כל המשנה וגם את התלמוד והפוסקים ("טעמי ההלכות ומקורותיהן").

הקניית כל זה, בזמן הנקוב במשנה, קשה מאוד לתלמידים בדורות האחרונים. על-כן, ועל-דעת גדולי התורה וההוראה, נהגו ברבות מקהילות ישראל מדורי-דורות ללמד 'דוגמאות' בלבד, ועל-ידן לתת לתלמיד ידיעה בסיסית, עם הקניית גישה ויכולת להתמודד בעצמו עם שאר החומר. כך למדו מן המקרא רק תורה ופירוש רש"י, נביאים ראשונים, ולפעמים גם מעט מנביאים אחרונים וכתובים עם פירוש המצודות'. **משנה:** כמה מסכתות (בעיקר: ברכות וסדר מועד). בגיל צעיר עוברים ללימוד

התלמוד ומקדישים לו את מירב הזמן והכוחות. הלימוד הפורמלי בישיבות הוא בעיקר בסדרי 'נשים' ו'זניקים', ובסוגיות המכשירות את התלמיד להבנה טובה. ללימוד מסודר של 'פוסקים' (מלבד לימוד יומי קצר ב'הלכה למעשה') מגיעים רק אחרי כמה שנים בישיבה גבוהה. המהר"ל מפראג ואחרים מגדולי ישראל פעלו למען חזרה למתכונת שבמשנה. גם בדורנו הוקמו כמה תלמודי-תורה הפועלים לפי שיטה זו. ככל הידוע, המוסדות הללו מצליחים יפה בהקניית ידע, אבל התוצאות טובות פחות בהקניית יכולת ללימוד עצמי. התברר שבוגרי המוסדות הללו, בהגיעם לישיבות, נתקלים בקשיים. לכן היו מראשי המוסדות הללו שהקימו מוסדות-המשך משלהם.

כיום רווחת בכמה מוסדות שיטה משולבת, שאינה מוותרת על היכולת ללימוד עצמי ועם זה דואגת להקניית ידע נרחב ככל האפשר, הן בתנ"ך הן במשנה.

מקורות: אבות ספ"ה. שו"ע אדמו"ר הזקן ה'ל' תלמוד-תורה פ"א ס"א וס"ו, ובס' 'הערות וציונים' שם, להרכ מרכזי אשכנזי, כפר-חב"ד תשי"ט, ח"א עמ' 387 ואילך, וש"נ. וראה 'איש וביתו', מהדורת תשס"א, עמ' תקסו ואילך.

המקום יודאיקה שלך

לתשמישי-קדושה ומוצרי יהדות משלוחים לכל רחבי הארץ והעולם

תפילין * מזוזות * ספרי-קודש * כלי כסף * קלטות וידאו חינוכיות ותקליטורי מחשב * משחקים חינוכיים

הזמנות טלפונית מתקבלות בין השעות 18:00-10:00 ונשלחות באותו יום

טל' 1-700-704120

"שולחן שבת" עושה לכם שבת אחרת

שולחן השבת שלכם יראה אחרת עם הסדרה המופלאה

על כל פרשה שלוש-עשרה שיחות ורעיונות, עשירים וקולעים, בעלי מסר ומוסר-השכל, בשפה שווה לכל נפש. מעובדים מאוצר שיחותיו של הרבי מליובאוויטש, המאיר את פרשיות התורה ואת מועדי ישראל באור מקורי ומיוחד

להשיג בחנויות הספרים המובחרות. להזמנות בכרטיס אשראי (ללא תוספת דמי משלוח): "יודאיקה", 1-700-704120

